

Socialdepartementet

103 33 Stockholm

Diariennr. S2015/04694/FST

Familjevårdens Centralorganisation:s (FaCO) synpunkter på slutbetänkandet Barns och ungas rätt vid tvångsvård. Förslag till ny LVU (SOU 2015:71)

FaCO, Familjevårdens Centralorganisation välkomnar att barnkonventionen som ännu inte blivit lag ändå ligger till grund i utarbetandet av en ny LVU-lag. Likaså att nya LVU-lagen blir tydligare så att inte så många överklaganden måste avgöras i domstol.

1.1 Förslag till lag(2017:00) med särskilda bestämmelser om vård av barn unga

FaCO tillstyrker Kap. 1, 4, 5, 7, 9, 12, 13,14, 15 och 16

Till nedanstående kapitel och paragrafer önskar vi att våra synpunkter tas i beaktande.

Kap. 2 Krav på vården

4§ FaCO vill påtala vikten av att socialnämnden får rätt att begränsa umgänget i vissa fall. Ibland behöver barnet/den unge få ta en paus. Umgängen som är så påfrestande för barnet/den unge att det påverkas negativt flera dagar både före och efter umgänget är inte för barnet/den unges bästa och hindrar en positiv utveckling och det hämnar dess möjligheter att få en anknytning till familjehemmet och att kunna koncentrera sig och prestera i skolan. Umgänget ses nu som en rättighet för föräldrarna men vi anser att barn/unga ska ha rättighet att få avstå under en period.

Kap. 3 Information och delaktighet

4§ När socialtjänsten som ska meddela barnet/den unge mycket svåra beslut måste det göras av någon som barnet/den unge tidigare träffat och fått förtroende för. Det ska också finnas ordentligt med tid för barnet/den unge att få fråga om och bekräfta vad som meddelats.

Kap. 6 Socialnämndens ansvar vid vård utanför det egna hemmet

4§ FaCO anser att det tydligare bör framgå att det är socialnämnden som övertar viss bestämmanderätt över barnet vid en LVU- placering. Nu förekommer det alltför ofta att socialtjänsten inte tar sitt ansvar att ge barnet/den unge rätt till att bli en del av familjehemmet. Det förekommer att vårdnadshavare tillåts att fatta beslut om hur den dagliga omvårdnaden av den LVU-placerade ska ske och att de nekar familjehemmet t.ex.

pass till barnet/den unge så det inte kan åka med familjehemmet på semesterresor. En del kommuner använder sig då av sin rätt att ta över beslutsfattandet medans andra viker sig för föräldrarna.

Kap. 8 Stöd till vårdnadshavare

1§ Stödet till föräldrarna bör bestå i att stärka föräldrarnas svaga sidor och stödet ska vara anpassat till föräldrarna förmåga. Likaså anser vi att de ska erbjudas missbruksvård om de är i missbruk.

Kap. 10 Vårdnadsöverflyttning

1§ När en vårdnadsöverflyttningsutredning startats anser FaCO att familjehemmets förmåga att tillgodose barnets behov ska utredas med hjälp av BBIC:s triangel och att en ordentlig anknytningsutredning ska göras av person som har stor kunskap i anknytningsteori och att samtala med barn.

Kap.11 upphörande av vård

§2 För de barn som placerats i familjehemmet som spädbarn kan en flytt till biologiska föräldrar upplevas med samma trauma som det är när ett barn som far illa i sitt biologiska hem omhändertas och placeras i familjehem. Då anses det vara den mest ingripande åtgärd som ska leda till trygg säker och ändamålsenlig vård med tydligt barnperspektiv och som ska ge en långsiktig trygghet. Det kan ge mycket negativt resultat för barnet/den unge i de fall där familjehemsföräldrarna blivit barnets psykologiska föräldrar. Då ska det noga övervägas om vården ska upphöra. Som i **10 §1** anser vi att samma utredning ska göras på de biologiska föräldrarna liksom på familjehemsföräldrarna och en anknytningsutredning. Ännu viktigare är att göra denna utredning om barnet/den unge ska flyttas till nytt familjehem. Barn/unga som får byta familjehem kan då också få byta skola, kuratorskontakter och andra insatser som BUP och habiliteringskontakter. Det förekommer inte alltid att överlämnande sker mellan placeringskommunen och nya kommunen. Inte heller överlämnande från barnets/den unges andra insatser. Där går mycket erfarenhet och kunskap förlorad för barnet/den unge.

FaCO tillstyrker förslaget om ändringar i nedanstående författningsförslag.

1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 1.6, 1.7, 1.8, 1.9, 1.10, 1.11, 1.13, 1.14, 1.15, 1.16, 1.17

1.12 Förslag till lag om ändring i utlänningslagen (2005:716)

5 kap 12§ FaCO anser att det enligt barnkonventionen är nödvändigt att barn/unga med pågående LVU får bo kvar i den form det placerats oavsett om det vilar ett utvisningsbeslut eller inte. Inte förrän anledningarna till LVU: et inte kvarstår ska en utvisning kunna ske. Om anledningen till LVU:et är att

barnet/den unge placerades på grund av vanvård eller misshandel av sina föräldrar eller andra närstående och barnet har vistats länge i familjehemmet ska det inte kunna utvisas med föräldrar eller annan närstående om det anses att barnets anknytning är i familjehemmet .

4 En ny LVU – inledande överväganden och förslag

4.4.1 Professionalisering av familjehemsvården

FaCO:s uppfattning är att familjehemsvården idag ger barn/unga som placeras mycket olika förutsättningar för att vården ska ge det resultat som förväntas när de flyttas från sina biologiska föräldrar eller byter familjehem vid uppbrott. Den grundutbildning som ska erbjudas alla familjehem innan eller i nära anslutning till placeringen har inte alls erbjudits familjehemmen som det var tänkt. Det ställs väldigt stora krav på familjehemmens kunskap om det lagstadgade i socialtjänstlagarna och hur samhället i stort, skolan, psykiatrin och BUP fungerar. Det behövs också en kvalificerad handledning både individuellt och i grupp för att tillförsäkra barnen/de unga en kvalitetssäkrad vård.

4.4.2 Kompetens i socialtjänstens myndighetsutövning

Med stor oro har FaCO sett nedrustningen på socialkontoren i hela Sverige. Mycket hög personalomsättning och många nyutbildade unga socialsekreterare som får alltför tunga uppdrag. Särskilt små kommuner har svårt att få personal som stannar. Sjukskrivningstalen har också ökat lavinartat när belastningen ökat som en följd av alla ensamkommande barn/unga som ska placeras i familjehem. De krav på behörighet för vissa arbetsuppgifter i den sociala barn- och ungdomsvården och socialstyrelsens föreskrifter som trädde i kraft 1 juli 2014 efterlevs inte. Detta äventyrar rättssäkerheten och att barn/unga som omhändertags inte får den vårdform de är i behov av. Dessutom bidrar det till sammanbrott i familjehem då de inte får det stöd de kan förvänta sig och har rätt till. De barn/unga som omplaceras blir allt fler och det ställer större krav på de familjehem som tar över.

4.4.5 Kostnader

Som en följd av kommunernas allt sämre ekonomi har många kommuner, utan hänsyn till skälen för ett omhändertagande beaktats, avslutat och tagit "hem" barn/unga från familjehem, HVB-hem och institutionsvård utan att det finns andra skäl än ekonomin. Barnen/de unga får flytta hem till biologiföräldrar eller till familjehem i placeringskommunen. Det innebär att påbörjade insatser avbryts och leder ofta till sammanbrott både i de familjehem som tar emot dem och i vårdnadshavarnas hem. Barnet/den unge flyttas hem till föräldrar där inte förhållandet förändrats utan skälen som en gång gällde för omhändertagandet kvarstår och i vissa fall försämrats. Familjehemmen i placeringskommunen har inte alltid den erfarenhet och kunskap som behövs för de barn/ungdomar som varit LVU:ade och placerade på förstärkta familjehem eller institutioner där de påbörjat sin behandling. FaCO anser att ersättningen till familjehemmen ska likställas

med statens åtagande vid LSS-insatser då ett visst antal timmar ersätts av kommunen. Är insatserna mer omfattande ersätter staten kostnaden. Genom detta system även i familjehemsvården skulle alla barn i Sverige få samma förutsättningar med insatser och vård efter deras behov och inte efter placeringskommunens ekonomi.

4.5.4 Kunskapsstöd, kunskapsutveckling och uppföljning behövs för att syftet med den nya LVU ska uppnås.

FaCO anser att det är av största vikt att vid införandet av den nya LVU-lagen så måste politiker och tjänstemän få kunskap om innehållet i lagen. Eftersom det är så stor omsättning på tjänstemän och att politiker i nämnder byts ut måste utbildningen och informationen vara löpande och ofta förekommande.

Det framgår också tydligt att det är ett stort tryck på anmälningar till IVO. Många ärenden är relaterade till att kommunerna/nämnderna inte följer de lagar och föreskrifter som finns.

5.6.3 Utbildning och hälsa

FaCO vill trycka på att samverkan med förskola, skola, hälso- och sjukvården och BUP är mycket viktig. Den ska också vara kontinuerlig där vårdnadshavare familje- HVB-hem och socialtjänsten blir kallade på gemensamma möten. Detta underlättar när socialtjänsten ska göra utredningar i hemtagningsärenden eller vid vårdnadsöverflyttning. Då kan protokoll eller utlåtande från gemensamma möten tillföras utredningarna vilket gör det rättssäkrare då det finns ett samlat dokument på barnet/den unges behov.

5.7.4 Stöd till barn för att deras rättigheter ska tillvaratas

Barnets särskilda socialsekreterare

Att barn/unga ska ha en egen barnhandläggare har tyvärr inte fungerat till fullo. För de som har barnhandläggare har det inte alltid varit till någon fördel då det även på dessa tjänster är stor omsättning som gör det svårt för de unga att våga öppna sig och prata om sin livssituation. Det hinns inte skapa förtroende innan det är en ny på tjänsten. Det kan för många barn/unga bli till en belastning då deras barnhandläggare bara är en av alla andra som barnet ska ha kontakt med och utlämna sina tankar och känslor till. Skolkurator, skolpsykolog, BUP- kurator/psykolog och psykiatriläkare vid medicinuppföljningar för barn med NP- diagnoser. De ska sitta med på möten i högstadiet där mentorer, rektor, socialtjänst, familjehem, föräldrar/vårdnadshavare, skolkurator deltar. Många av dessa yrkesgrupper har också hög omsättning på personal. De placerade barnen blir alltför ofta utsatta för att inte ha den stabilitet och trygghet de behöver under placeringen.

7.11.3 Rekvisitet annat socialt nedbrytande beteende ska modifieras

FACO anser att barn/unga med ett neuropsykiatriskt (NP) funktionshinder aldrig ska LVU-placeras mot sin vilja utanför hemmet på grund av beteenden som beror på funktionsnedsättningen. Endast av skäl som brister i hemmet och vårdnadshavares oförmåga att skydda och hjälpa barnet och om inte familjen tar emot frivilliga insatser i hemmet. De beteenden som avses i utredningen uppstår hos barn med NP – diagnoser på grund av funktionsnedsättningen och går inte fullt ut att behandla. Det kan röra sig om att barnet inte kan göra sig förstått, att barnet utsatts för ohanterliga kravsituationer som oförberedda förändringar eller att omvärlden av olika anledningar blivit obegriplig för barnet.

FACO vill påtala att det är mycket stora problem att få tillgång till psykiatrisk vård och mycket svårt att få kvalificerad hjälp från socialtjänsten i handhavandet om barn med särskilda behov. Det innebär att de som berörs inte får den vård eller insats som behövs för att inte förstärka den barnets/den unges problem.

Ansvar för att ge barnet/den unge rätt insatser ska ligga på kommunens socialtjänst i samverkan med barnet/den unges eventuella BUP-insatser och läkarutlåtanden och i möjligaste mån som frivillig insats genom SoL eller LSS.

9.12.6 Synpunkter från organisationer

FACO anser också att det inför en eventuell placering av ett barn eller en ungdom utreds eventuella NP- diagnoser eller utvecklingsstörningar då sådana beteenden kan misstolkas som att föräldrarna inte kan tillgodose barnens behov av omsorg och gränssättning. Om det trots diagnos leder till placering är det mycket viktigt att familjehemmet får del av vad utredningen kommit fram till. Hur diagnosen yttrar sig och hur den ska bemötas. Annars finns stor risk att den placerade inte får den hjälp det behöver för att utvecklas så bra som möjligt efter dess förmåga och risken för sammanbrott i familjehemmet är stor.

9.17.3 Förtroendevaldas roll och delegationsbestämmelser.

Nuvarande delegationsordning

FACO:s uppfattning är att många beslut som handläggare inom socialtjänsten fattar har de inte delegation för. FaCO anser att om tjänsteman därmed bryter mot antagna lagar ska ett åtal kunna väckas mot personen. Barnen/de unga ska kunna garanteras att lagar följs inom socialtjänstens område och att de ska kunna garanteras rättsäkerhet på samma sätt som LEX Sara och LEX Maria ger.

Delegationsordningen bör ses över

FACO anser att så ingripande beslut som tas, vid bland annat LVU, inte ska fattas av förtroendevalda i förvaltningsrätten. Som systemet är nu kan varken tjänsteman eller förtroendevald ställas till svars inför domstol om beslut fattas mot gällande lagar. Eftersom anmälningar till IVO inte leder till några påföljder utan bara till beslut på vilka förändringar

socialtjänsten ska vidta efter granskning är våra barn/unga rättslösa då det trots flera årliga tillsyner av IVO ändå kvarstår mycket stora brister.

10.2.2 Parter i process

FaCO ser det som en stor rättsosäkerhet att inte familjehemsföräldrarna är part i de mål som rör ett barn/ungdom som är placerat i familjehemmet. Familjehemmet har inte ens talesrätt varken i ärenden i socialnämnden eller i rätten. Den eller de personer som har hand om barnet nästan dygnets alla timmar borde vara den part som allra bäst kan svara för hur barnets behov blir tillgodosedda. Barnets juridiska ombud/advokat hinner inte på den korta tid som står till förfogande före en rättegång få en uppfattning om barnets innersta önskemål och de har sällan den kunskap om barnet/den unge som behövs för att kunna föra dess talan.

10.3.1 Offentligt biträde

Att vara ett utsett juridiskt ombud till ett barn vars talan det ska framföra är föga ekonomiskt lönsamt eller karriärbringande för juristen/advokaten. Att det ofta utses nyutbildade unga jurister visar på att dessa ärenden med barn/unga inte tas på yttersta allvar. De mest skyddslösa barnen får på så vis de minst erfarna ombuden. Föräldrarna, om det är de som är motpart har möjligheter att välja advokat/ombud som kan driva målet till föräldrarnas fördel.

13.18.2 Långsiktighet i rekrytering och matchning av familjehem

FaCO stöder förslaget om ett nationellt centrum för utveckling av familjehemsvården. FaCO förutsätter då att familjehem i ett regionalt område utreds och erbjuds till kommunerna i regionen. Då fräntas alla små socialkontor uppgiften att leta familjehem och göra egna utredningar. Regionalt utreda hem underlättar matchningen mellan placeringar och familjehemmen så att sammanbrott i möjligaste mån kan undvikas.

15.7.1 SkolFam

FaCO anser att SkolFam snarast ska implementeras i hela landet. Flera rapporter visar tydligt på att det blir klara förbättringar för de elever som får del av SkolFam:s pedagogik och resurser.

18.7.2 18.7.3 Utslussning och stöd efter avslutad placering

Steget ut i vuxenlivet för en ungdom som varit placerad under lång tid och/eller har en NP-diagnos eller utvecklingsstörning utgör en stor risk för att den unge ska hamna i utanförskap. De har ofta inte nått den utveckling och mognad som de flesta 18-20 åringar har som växt upp under tryggare förhållanden i småbarnsåren än de som placerats utanför hemmet. De

kan behöva stöd under en längre tid än till 22 år. I familjehemmet har de oftast levt på en högre standard än de kan i eget boende. Det kan innebära att de får ekonomiska svårigheter. De kan ha svårt att komma in på arbetsmarknaden utan hänvisas till försörjningsstöd eller aktivitetsbidrag. En första insats kan vara en God man och att familjehemmet har ett fortsatt uppdrag som kontaktfamilj under något - några år. Det kan vara svårt för en ungdom som har sin placeringskommun långt från den ort där den varit placerad i att få hjälp och stöd från den handläggare som haft ansvar för den placerade. Om den unge bosätter sig i den kommun som varit uppväxtkommunen blir det till socialtjänsten i den kommunen som den unge får vända sig till.

För FaCO Familjevårdens Centralorganisations styrelse

Barbro Bengtsson

barbrobengtsson@hotmail.com

0586-10033